

СЕКЦІЯ 1. ЗАГАЛЬНА ПСИХОЛОГІЯ; ПСИХОЛОГІЯ ОСОБИСТОСТІ

УДК 378.016:159.9-057.875]:005.336.2
DOI 10.32999/ksu2312-3206/2019-3-1

АНАЛІЗ СКЛАДНИКІВ ЕМОЦІЙНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ У СТУДЕНТІВ-ПСИХОЛОГІВ ЯК ФАКТОРУ ПРОФЕСІЙНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ

Васильєва Ганна Вікторівна,
кандидат психологічних наук,
доцент кафедри психології

Чорноморський національний університет імені Петра Могили

anvv@ukr.net

ORCID 0000-0001-5728-8445

Мета статті розглянути та дослідити емоційну компетентність студентів-психологів та її вплив на професійну компетентність. Стаття присвячена аналізу напрямів та специфіки професійної підготовки психолога. Особливо розглядається роль цього фактору у формуванні професійної ідентичності та компетентності у студентів-психологів. Проведено дослідження поширеності та ступеня вираження алекситимічних проявів у студентів та їх зв'язку з типом психологічних захистів.

Методи дослідження. Автором було проведено дослідження у студентів-психологів за допомогою Торонтської алекситимічної шкали з метою виявлення здатності до диференціювання емоційних станів, здатності до їх вербалізації. Для дослідження типів психологічних захистів та ступеню загального емоційного напруження використано методику Р. Плутчика та Г. Келлермана.

Результати та висновки. Незважаючи на відносно тривалу професійну підготовку, у студентів спостерігається переважно підвищений рівень алекситимії, що корелює з емоційною незрілістю і загальним розривом між теоретичною підготовкою до професійної діяльності та практичною готовністю до її здійснення. Під практичною діяльністю автор розуміє здатність вступати і підтримувати тривалі емоційні стосунки з іншими людьми, залишаючись емпатійними і чутливими. В статті виокремлено алекситимію як фактор, що впливає на всі сфери життя людини та зворотно корелює з якістю життя, з можливістю більш відповідальної та впевненої поведінки. Автором було проведено дослідження у студентів-психологів за допомогою Торонтської алекситимічної шкали здатності до їх вербалізації та зв'язку з типом їх психологічного захисту з метою виявлення здатності до диференціювання емоційних станів. У дослідженні взяли участь 48 студентів 3–4 курсів, спеціальності психологія, переважно дівчата (44), середній вік 20 років. Результати дослідження відображають зв'язок між рівнем алекситимічних проявів та переважаючим типом психологічного захисту та ступенем його прояву. Високі значення алекситимічних проявів корелюють з більш високими значеннями емоційного напруження за шкалами психологічних захистів.

Ключові слова: емоційна компетентність, алекситимія, типи психологічних захистів, професійна ідентичність, емоційна сфера, професійна підготовка.

ANALYSIS OF COMPOSITIONAL EMOTIONAL COMPETENCE TO STUDENTS OF PSYCHOLOGISTS AS A PROFESSIONAL COMPETENCE FACTOR

Vasylieva Hanna Viktorivna,

Candidate of Psychological Sciences,
Associate Professor of the Department of Psychology
Petro Mohyla Black Sea National University

anvv@ukr.net

ORCID 0000-0001-5728-8445

Purpose. The purpose of the article is to examine and investigate the emotional competence of students of psychologists and their influence on professional competence. The article is devoted to the analysis of directions and specifics of professional training of a psychologist. Separately, the role of this factor in shaping the professional identity and competence of psychology students is considered. The study of the prevalence and degree of expression of anxiety manifestations in students and its relation with the type of psychological protection was conducted.

Methods. The author conducted a study on psychology students using the Toronto Alexithymic Scale to identify the ability to differentiate emotional states, the ability to verbalize them. To study the types of psychological protection and the degree of general emotional stress Plutchik's technique was used.

Results and Conclusions. Despite relatively long professional training, students have a generally elevated level of Alexithymia, which correlates with emotional immaturity and the overall gap between theoretical preparation for professional activity and practical readiness for its implementation. Under practical activity, the author understands the ability to join and maintain a long-term emotional relationship with other people, remaining empathetic and sensitive. In the article alexithymia is isolated as a factor affecting all spheres of human life, and it correlates inversely with the quality of life, with the possibility of more responsible and confident behavior. The author conducted a study on psychology students using the Toronto Alexithymic Scale in order to identify the ability to differentiate emotional states, their ability to verbalize, and the relation to the type of their psychological protection. The study was attended by 48 students of 3-4 courses, specializing in psychology, mostly girls (44), the average age of 20 years. The results of the study reflect the relationship between the level of anxiety manifestations and the prevailing type of psychological protection and the degree of its manifestation. High values of anxiety manifestations correlate with higher values of emotional stress on a scale of psychological protection.

Key words: *emotional competence, alexithymia, types of psychological protections, professional identity, emotional sphere, professional training.*

Вступ

Професійна підготовка психолога передбачає навчання в двох напрямках – власне академічну підготовку та особистісне навчання або розвиток. Специфіка професійної діяльності психолога вимагає значного емоційного і особистісного ресурсу, який може не відповідати віковим можливостям студента. Емпатія, емоційна зрілість, емоційна стійкість – ці характеристики емоційної сфери, з одного боку, є особистісними якостями, з іншого – інструментами професійної діяльності. Новизна дослідження полягає у визначенні емоційної сфери студентів як інструмента професійної компетенції. Актуальність дослідження полягає в тому, що високі стандарти емоційної зрілості студентів психологів суперечать їх віковим та особистісним можливостям, що зумовлює труднощі у формуванні професійної ідентичності.

1. Теоретичне обґрунтування проблеми

Згідно з нашими даними за численними дослідженнями студенти усвідомлено вибирають спеціальність психологія, маючи ті чи інші суб'єктивні труднощі в емоційній і особистісній сфері. Професійна ідентичність, формування якої є одним із завдань навчання, включає в себе такі сторони: розпізнавання себе як представника певної професії і спільноти і ототожнення себе з ним. Виділяють когнітивний, емоційний і поведінковий аспекти професійної ідентичності. Когнітивний складається з професійних знань, емоційний – з емоційно-оцінюючого ставлення до себе як «діяча» цієї сфери, а поведінковий аспект включає власне ті особистісні компетентності студента, які забезпечують ефективність в професійній сфері. Питання емоційної компетентності є досить актуальним в сучасній психологічній науці. Це

зумовлено широким спектром психічних феноменів, що включають різні дослідники в це поняття, та їх впливом на психічну діяльність людини. Емоційна компетентність впливає майже на всі сфери життя, в широкому сенсі зумовлює якість соціальної адаптації людини. Поняття емоційна компетентність часто вживають як синонім емоційного інтелекту. Розглянувши більш детально емоційний інтелект, можна побачити, що емоційна компетентність є його суттєвим складником. Але своєю чергою досліджуваний нами феномен включає свої власні структурні компоненти, що розкривають його суть та широкий спектр компетентностей, які можуть стосуватися не лише емоційної сфери (Войціх, 2013, Bar-On R., 1997).

Таким чином, емоційна сфера є як об'єктом дослідження професійної ідентичності студентів, так і аспектом їх подальшої професійної діяльності, і може бути мішенню психотерапевтичного впливу.

Емоційну компетентність виділяють серед багатьох понять, що характеризують процеси та результативність розпізнавання та ідентифікації патернів експресії вираження перебігу емоцій, емоційних станів та почуттів людини людиною під час міжособистісного спілкування (Андреева, 2012). Емоційну компетентність також відносять до тих якостей особистості, що поліпшують вказане розпізнавання, тим самим здійснюючи вплив на ефективність міжособистісної взаємодії й подальшого спілкування (Гаранян, 2003).

Проблеми, які традиційно озвучуються і є причиною звернення за психологічною допомогою, стосуються зазвичай труднощів у сфері стосунків (як з собою, так і з іншими) і суб'єктивно переживаються як емоційні труднощі. Тобто ми маємо справу

не з самими труднощами з реального життя людини, а зі ставленням до них, суб'єктивно пережитими певними емоційними реакціями. Емоційна сфера є мішенню психокорекційного, психотерапевтичного та діагностичного впливу. Особливості та специфіка роботи психолога потребують визначення емоційної компетентності окремо. Так, емоційна компетентність – це «сукупність знань, умінь і навичок, що дозволяють приймати адекватні рішення і діяти на основі результатів інтелектуальної обробки зовнішньої і внутрішньої емоційної інформації» (Андреева, 2012: 85).

Таке тлумачення виступає досить ґрунтовним для забезпечення ефективної міжособистісної взаємодії психолога, адже емоційна компетентність майбутнього психолога передбачає сформованість такої сукупності знань, умінь та навичок (Войціх, 2013: 56) Згідно з моделлю І.В. Войціх, спираючись на наявні теорії поняття компетентності, визначають такі структурні компоненти, що входять до емоційної компетентності майбутнього психолога: когнітивний, діяльнісний, особистісний, соціальний, мотиваційний. Когнітивний компонент емоційної компетентності майбутнього психолога передбачає сформованість сукупності науково-теоретичних та науково-практичних знань про емоційну, комунікативну, соціальну діяльність взагалі й відіграє важливу роль у використанні знань, умінь та навичок діяти адекватно в міжособистісній взаємодії у своїй роботі зокрема. Розвиток когнітивного компонента в процесі професійної підготовки майбутніх психологів забезпечується вивченням циклу дисциплін практичного та теоретичного спрямування, що вивчаються у вищому навчальному закладі на факультеті психології. Результатом буде сформованість науково-теоретичних знань (Гаранян, 2003) фахових, правових, дисциплінарних, гуманітарних); сформованість науково-практичних знань (реальний обсяг знань – ефективність використання набутих знань у своїй практичній діяльності, набуття навичок комунікабельності, соціальної взаємодії, знання, як саме «працюють» емоції, вміння розпізнавати власні та чужі емоційні прояви, застосування знань у нових емоціогенних ситуаціях тощо).

Наступний компонент емоційної компетентності – діяльнісний – це сукупність навичок, вмінь діяти у міжособистісних стосунках, які актуалізуються в процесі здійснення практичної діяльності психолога й прийнятті підсумкових рішень. Сформованість діялісного компоненту емоційної компетентності майбутніх психологів сприятиме їх мобільності у виконанні про-

фесійних функцій, що реалізовуватимуться завдяки комплексу вмінь і навичок діяти на основі результатів інтелектуальної обробки зовнішньої та внутрішньої емоційної інформації. Особливе значення відіграє особистісний компонент як стрижень емоційної компетентності. До нього входить сукупність особистісних та професійно важливих якостей майбутнього психолога, які впливають на результативність здійснення ним професійної діяльності. Соціальний компонент емоційної компетентності майбутніх психологів охоплює емпатію та соціальні навички, соціальний інтелект, соціальну компетентність (Войціх, 2013: с. 57)

2. Методологія та методи

Нами було застосовано Торонтську алекситимічну шкалу (TAS-26), G.J. Taylor, з метою виявлення здатності до диференціювання емоційних станів, здатності до їх вербалізації. Для дослідження типів психологічних захистів та ступеня загального емоційного напруження використано опитувальник Плутчика Келлермана Конте «Індекс життєвого стилю» (Life Style Index, LSI).

Головною метою цієї роботи є визначення рівня емоційної компетентності у студентів-психологів та її впливу на професійну компетентність. Нами визначено предметом дослідження зв'язок між рівнем алекситимічних проявів та типом психологічних захистів. Ці фактори розглянуто як такі, що впливають на рівень емоційної компетентності. Ми розглядаємо алекситимію як психологічний феномен, який пов'язаний з таким особистісним параметром, як емоційна зрілість. Це здатність людини диференціювати власні емоційні реакції, почуття та бути чутливою до емоцій інших людей. Традиційно алекситимію пов'язують з психосоматичними розладами, як фактором ризику їх виникнення.

Згідно з дослідженнями алекситимія в різних формах зустрічається у 5–25% умовно здорових людей. Розбіжності в оцінці поширеності пов'язані з використанням різних діагностичних методик виявлення і визначення рівня цього психічного розладу. Достовірних відмінностей за статтю та віком виявлено не було (Гаранян, 2003: 139). Алекситимія не пов'язана з розумовими здібностями людини і не вважається захворюванням (Искусных, 2016: 62). Ще одним критерієм, складовою частиною емоційної зрілості є властивості механізмів психологічного захисту. Перевага зрілих або примітивних типів захисту буде відбиватися на загальному рівні емоційної зрілості. Захисні механізми намагаються зменшити ті переживання, що травмують особистість. Це

стосується насамперед станів, що викликають емоційне напруження та тривогу, як правило це стосується внутрішніх за зовнішніх конфліктів. Механізми захисту допомагають особистості зберігати стабільність своєї самооцінки, уявлень про себе і про світ. Так само вони можуть виступати в ролі буферів, намагаючись не допустити дуже близько до нашої свідомості надто сильні розчарування і загрози, які приносять нам життя. У тих випадках, коли ми не можемо впоратися з тривогою або страхом, захисні механізми змінюють реальну дійсність з метою збереження нашого психологічного здоров'я і нас самих як цілісну структуру.

Нами висунуто гіпотезу, що рівень алекситимних проявів буде пов'язаний з загальним напруженням певних психологічних захистів.

3. Результати та дискусії

Ми виокремили алекситимію як фактор, що впливає на всі сфери життя людини та зворотно корелює з якістю життя, з можливістю більш відповідальної та впевненої поведінки.

Нами було проведено дослідження у студентів-психологів за допомогою Торонтської алекситимічної шкали з метою виявлення здатності до диференціювання емоційних станів, здатності до їх вербалізації. Шкала TAS спрямована на вивчення алекситимії як властивості особистості. Алекситимія – стан, за якого людина відчуває труднощі під час розпізнавання своїх і чужих емоцій, що призводить до проблем у сфері емоційної саморегуляції і в сфері міжособистісних відносин. Більшість дослідників вважають, що емоційний розвиток людини безпосередньо залежить від навколишнього середовища, і алекситимія має не фізіологічний, а психологічний характер. (Гаранян, 2003: 140) Ми розглядаємо алекситимію не лише як сукупність властивостей емоційної сфери людини, що проявляється в певних труднощах контакту з зовнішнім та внутрішнім світом. Для студентів психологічних спеціальностей емоційна сфера, а саме здатність людини бути чутливою до себе та до інших, є основою професійної компетентності та повинна бути в центрі уваги під час навчання.

Крім емоційних труднощів, нечутливості до чужих переживань, алекситимія є основою психосоматичних розладів. У дослідженні взяли участь 48 студентів 3–4 курсів, спеціальності «Психологія», переважно дівчата (44 особи), середній вік 20 років.

У відсотках маємо такі значення, низький рівень – 37,5%, середній рівень алекситимії – 20,8%, високий рівень – 41,6%. Таким

чином, аналіз результатів відображає наступне: незважаючи на відносно тривалу професійну підготовку, яка включає достатній рівень вивчення теоретичного матеріалу, у студентів спостерігається переважно високий рівень алекситимії, який ми розглядаємо як певну кореляцію з емоційною незрілістю і загальним розривом між теоретичною підготовкою до професійної діяльності та практичною готовністю до її здійснення. Під практичною діяльністю ми розглядаємо здатність вступати і підтримувати тривалі емоційні стосунки з іншими людьми, залишаючись емпатійними і чутливими.

Наступним етапом дослідження було визначення особливостей та типу психологічного захисту залежно від рівня алекситимічних проявів. Для діагностики типів психологічних захистів було використано методику Плутчика Келлермана. Згідно з теорією емоцій Плутчика небажана для психіки інформація на шляху до свідомості спотворюється. Спотворення реальності за допомогою психологічних захистів може відбуватися таким чином: психіка ігнорує або не сприймає реальність; будучи сприйнятою, інформація забувається; в разі допуску до свідомості і запам'ятовування інформація інтерпретується зручним для індивіда чином.

Прояви механізмів захисту залежать від віку і особливостей когнітивних процесів. Саме ці механізми і утворюють шкалу емоційної примітивності-зрілості. Першими формуються механізми, в основі яких лежать перцептивні процеси (відчуття, сприйняття і увага). Саме перцепція несе відповідальність за захист, пов'язану з незнанням, нерозумінням інформації. Заперечення і регресія є найбільш примітивними механізмами і характеризують особистість як емоційно незрілу. Далі виникають захисні механізми, пов'язані з пам'яттю, а саме із забуванням інформації. Це витіснення і придушення. В процесі розвитку процесів мислення та уяви, формується найбільш складний вид захисту – раціоналізація, який пов'язаний з переробкою і переоцінкою інформації.

Механізми психологічного захисту виконують роль регулятора внутрішнього особистісного балансу, який відбувається за допомогою гасіння домінуючої емоції. До них відносять заперечення і регресію, що є найбільш примітивними і якщо є основними для особистості, то характеризують її як емоційно незрілу. Механізм психологічного захисту виконує роль регулятора внутрішньоособового балансу за рахунок гасіння домінуючої емоції.

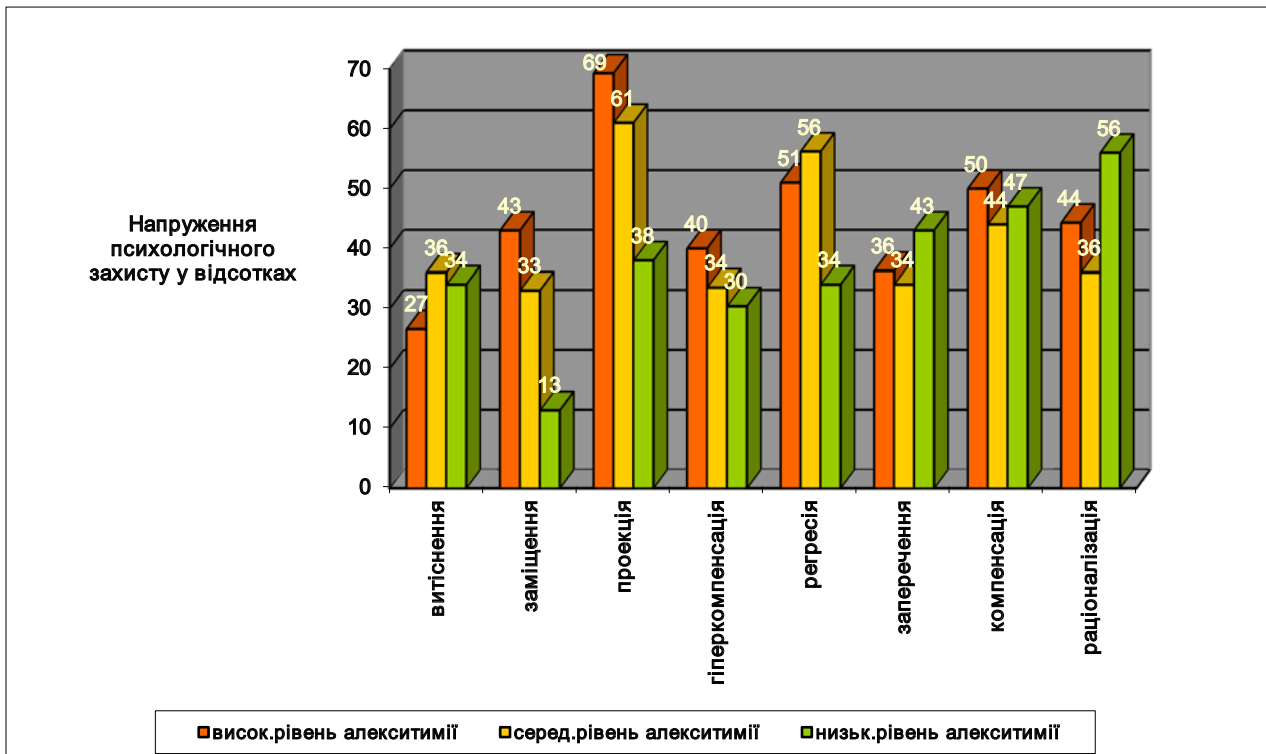

Рис. 1. Середні значення показників напруження психологічного захисту для різних типів психологічних захистів залежно від рівня алекситимії

Отримані результати відображають наявний зв'язок між рівнем алекситимії та рівнем та типом психологічних захистів. Так, в групі з високими показниками алекситимії переважають проєктивний тип (69,3%), регресія (51%) та компенсація (50%). Проєкція – це процес, за допомогою якого неусвідомлені і неприйнятні для особистості почуття і думки локалізуються зовні, приписуються іншим людям і таким чином стають ніби вторинними. Регресія – це механізм, за допомогою якого особистість у своїх поведінкових реакціях прагне уникнути тривоги шляхом переходу на більш ранні стадії розвитку. При цьому використання більш простих і звичних поведінкових стереотипів суттєво збіднює можливості в конфліктних ситуаціях. Компенсація проявляється в заповненні певних рис чи характеристик з метою заміни реального або вигаданого недоліку, при цьому ці риси не стають частиною особистості. Компенсація може також проявлятися в подоланні фрустрації за допомогою ствердження в інших сферах.

У групі з середніми показниками алекситимії переважають проєкції (61%), регресія (56%) та компенсація (44%). У групі з низькими показниками алекситимії переважають раціоналізація (56%), компенсація (47%), заперечення (43%). Раціоналізація – це такий спосіб подолання фрустрації, за якого не відбувається переживання конфлікту, а

тільки його «розумове» подолання. Під час заперечення відбувається заперечення тих обставин або конфліктів, що є фруструючими або викликають тривогу. Заперечення виникає при конфліктах, що пов'язані з загрозою соціальному статусу або самоповазі особистості. Аналіз результатів свідчить про однакові стилі психологічного захисту за високих та середніх показників прояву алекситимії. Наявні відмінності проявляються в ступені напруження, середні показники в групі з високим рівнем алекситимії мають вищі значення. Таким чином, високий рівень алекситимії корелює з застосуванням таких типів, як проєкція та регресія, що характеризуються як такі, що є емоційно незрілими. Згідно з автором методики найбільш конструктивними психологічними захистами є компенсація і раціоналізація, а найбільш деструктивними – проєкція і витіснення. Використання конструктивних захистів знижує ризик виникнення конфлікту або його загострення. Отримані нами результати свідчать, що тільки у групі досліджуваних з низьким рівнем алекситимії використовується зрілий тип захисту.

Також відрізняються середні значення загального напруження.

У групі з високим рівнем алекситимії виявлено більш високі значення загального напруження (середні показники за всіма типами психологічних захистів). У групі з

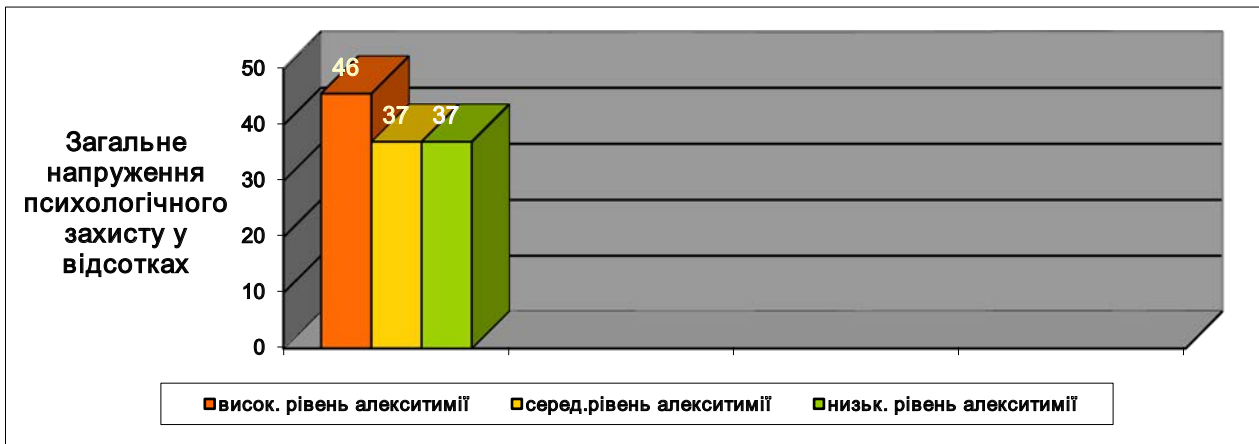

Рис. 2. Рівень загального напруження за різних значень алекситимічних проявів

середніми та низькими показниками алекситимічних проявів рівень загального напруження психологічних захистів нижчий.

Таким чином, отримані результати свідчать, що рівень загального напруження в групі з високим рівнем алекситимії є дещо вищим, ніж в групі з середніми та низькими показниками алекситимії.

Висновки

Результати нашого дослідження відображають високий рівень алекситимії у вибірці студентів-психологів. Зіставляючи з нашими даними, ми можемо побачити, що алекситимія за статистикою наявна в 5–25% здорових людей, а наші результати (41,6%) набагато перевищують середній рівень по вибірці, що підтверджує більш високу частоту особистісних і емоційних девіацій у вибірці студентів-психологів. Високий та середній рівень алекситимії поєднується з підвищенням рівня загальної напруженості та корелює переважно з такими

типами психологічних захистів, як проекція та регресія, які визначаються як найбільш незрілі. Низький рівень алекситимічних проявів корелює з використанням більш зрілого механізму раціоналізації.

Таким чином, результати нашого дослідження відображають необхідність змін в концепції професійної підготовки психологів. Беручи до уваги особистісні особливості як інструмент професійної компетентності психолога, необхідно збільшити такі форми роботи, які стимулюють особистісний розвиток, дають можливість рефлексувати соціальний досвід. Прояви та подолання алекситимії, розширення поведінкового діапазону, емоційна компетентність можуть стати мішенню для розробки освітніх програм для психологів. Під час підготовки необхідно включити обов'язково курси арттерапії та впровадити терапевтичні малі групи як можливість підвищення емоційної і соціальної компетентності.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Войціх І.В. Емоційна компетентність майбутніх психологів як педагогічне явище : збірник наукових праць Хмельницького інституту соціальних технологій Університету «Україна». 2013. № 1. С. 54–58.
2. Андреева И.Н. Азбука эмоционального интеллекта. Санкт-Петербург : БХВ-Петербург, 2012. 288 с.
3. Гаранян Н.Г., Холмогорова А.Б. Концепция алекситимии. *Социально-психиатрический журнал*. 2003. Т. 3. № 1. С. 128–145.
4. Искусных А.Ю., Попова Л.И. Алекситимия у студентов. Распространенность, причины и последствия. Личность, семья и общество: вопросы педагогики и психологии: материалы LXVIII междунар. науч.-практ. конф. № 9(66). Новосибирск : СибАК, 2016. С. 61-65.
5. Bar-On R. Emotional intelligence Inventory (EQ-i). Toronto, Canada : Multy-Health System, 1997. 76 p.

REFERENCES:

1. Voytsih I.V. (2013) Emotsiynna kompetentnist maybutnih psihologiv yak pedagogichne yavische [Emotional competence of future psychologists as a pedagogical phenomenon]. *Zbirnik naukovih prats Hmelnytskogo Institutu sotsialnih tehnologiy Universitetu "Ukraine"* – *Proceedings of scientific works of the Khmelnytsky Institute of Social Technologies of the University of "Ukraine"* 1, 54–58. [in Ukrainian].
2. Andreeva I. N. (2012) *Azбука emotsionalnogo intellekta. [ABC of emotional intelligence]*. SPb. : "BHV-Peterburg" [in Russian].
3. Garanyan N.G., Holmogorova A.B. (2003) Kontseptsiya alexithymii [The concept of Alexithymia] *Sotsialno-psihiatricheskii zhurnal – Social psychiatric journal*, 1, 128–145 [in Russian].
4. Iskusnyih A.Yu., Popova L.I. (2016) Alexithymya u studentov. rasprosranennost, prichini i posledstvia [Alexithymia for students. disribution, causes and consequences] *Lichnost, semya i obschestvo: voprosyi pedagogiki i*

psihologii: LXVIII mezhdunar. nauch.-prakt. konf. – Personality, family and society: issues of pedagogy and psychology: Proceedings of LXVIII international scientific-practical conference (pp. 61–62). Novosibirsk : SibAK [in Russian].

5. Bar-On R. Emotional intelligence Inventory (EQ-i) / Toronto, Canada: Multy-Health System, 1997. 76 p.

Стаття надійшла до редакції 31.05.2019.

The article was received 31 May 2019.

УДК 159.923

DOI 10.32999/ksu2312-3206/2019-3-2

МАСКУЛІННІСТЬ ЯК ЧИННИК ПСИХОЛОГІЧНОГО БЛАГОПОЛУЧЧЯ ОСОБИСТОСТІ: КРОС-КУЛЬТУРНЕ ДОСЛІДЖЕННЯ

Веласкес-Монтіель Сандра,

ад'юнкт-професор

Університет Вебстер (Відень)

sandrav03@webster.edu

ORCID 0000-0003-3624-2637

Метою статті є аналіз зв'язку та впливу маскулінності на психологічне благополуччя особистості в різних за етнічним складом вибірках.

Методи. Для досягнення мети проведене емпіричне дослідження особливостей маскулінності та психологічного благополуччя в трьох групах досліджуваних – українців, німців та іспанців. Для визначення вираженості маскулінності в досліджуваних української вибірки використаний опитувальник FPI (Й. Фаренберг, Х. Зелг, Р. Гампел; шкала «маскулінність / фемінність»), фактор «маскулінність-фемінність» у досліджуваних іспанської та німецької вибірок діагностувався за допомогою опитувальника MMPI-2 (Дж. Грехем, А. Телліджен, Дж. Бучер, В. Далстром, Б. Кеммер; у даній публікації аналізуються дані шкали 5 «маскулінність / фемінність»); специфіка психологічного благополуччя досліджуваних усіх груп досліджена за допомогою методики «Шкала психологічного благополуччя» (К.Д. Ріфф, адаптація Т. Шевеленкової і П. Фесенка). Подальший кількісний аналіз емпіричних даних передбачав застосування коефіцієнту кореляції Пірсона та коефіцієнту рангової кореляції Спірмена, регресійного аналізу.

Результати. Виявлені чіткі кореляційні зв'язки маскулінної гендерної ідентичності з такими параметрами психологічного благополуччя, як спроможність до автономії, управління соціальним середовищем та особистісне зростання. Встановлені відмінності у таких зв'язках, що характерні представникам різних досліджуваних груп, виокремлених за етнічною ознакою. Іспанці відрізняються тим, що їх гендерна роль чоловіка пов'язана з вираженням маскулінності, передбачає наявність чітких життєвих цілей, позитивним сприйняттям себе та реалізацією в стосунках. Німці як носії маскулінних патернів поведінки також мають позитивне ставлення до себе, проте реалізація в стосунках і життєві цілі для них не є детермінантою благополуччя. Маскулінна поведінка чоловіка-українця передбачає автономізацію в соціальних стосунках і не пов'язана ні з чіткими життєвими цілями, ні з позитивним сприйняттям себе.

Висновки. За підсумками емпіричного дослідження можна стверджувати про те, що набуття чітко визначеної маскулінної гендерної ідентичності є вагомим чинником досягнення психологічного благополуччя. Чітке визначення переважаючого гендерного патерну поведінки дає особистості можливість більш успішно реалізувати себе у системі стосунків з оточуючими та реалізуватися у житті.

Ключові слова: гендерна ідентичність, маскулінність, статева роль, психологічне благополуччя, автономія, позитивні стосунки з оточуючими, управління соціальним середовищем, особистісне зростання, самоприйняття, цілі в житті.

MASCULINITY AS A FACTOR OF PERSONALITY WELL-BEING: CROSS-CULTURAL STUDY

Velasques-Montiel Sandra,

Adjunct-professor

Webster University (Vienna)

sandrav03@webster.edu

ORCID 0000-0003-3624-2637